

Udskriftsdato: 18. december 2025

VEJ nr 9493 af 19/06/2023 (Gældende)

Vejledning om ret til sociale ydelser og koordinering af sociale sikringsydelser for borgere omfattet af aftalen om Storbritanniens udtræden af EU og/eller handelsaftalen mellem EU og Storbritannien.

Ministerium: Beskæftigelsesministeriet

Journalnummer: Beskæftigelsesmin., j.nr. 2023-3539

Vejledning om ret til sociale ydelser og koordinering af sociale sikringsydelser for borgere omfattet af aftalen om Storbritanniens udtræden af EU og/eller handelsaftalen mellem EU og Storbritannien.

Kapitel 1: Indledning

1.1. Forord

1.2. Introduktion til udtrædelsesaftalen og handelsaftalen

1.3. Principperne i udtrædelsesaftalen og handelsaftalen

1.3.1. Udtrædelsesaftalen

1.3.2. Handelsaftalen

1.3.3. Indledende eksempler på anvendelsen af udtrædelsesaftalen og handelsaftalen

Kapitel 2: Personer med opholdsret efter udtrædelsesaftalen

2.1. Generelt

2.2. Familiemedlemmer

2.3. Britiske borgere, der bevæger sig internt i EU

2.4. Hjemvendte unionsborgere

Kapitel 3: Grænsearbejdere og andre grænseoverskridende situationer under udtrædelsesaftalen

Kapitel 4: Udtrædelsesaftalens regler om tidligere optjente perioder og sammenhængen handelsaftalen

4.1. Generelt

4.2. Situationer vedr. eksport af familieydelser samt afledt ret til familiemedlemmer i andre lande

Kapitel 5: Udstationerede og andre situationer vedr. arbejde i flere lande

Kapitel 6: Nærmere om lovvalg vedr. social sikring under udtrædelsesaftalen

6.1. Eksempler

6.2. Afbrydelser/skift af situation

Kapitel 1: Indledning

1.1. Forord

Denne vejledning er primært udarbejdet til brug for sagsbehandlere hos myndigheder og A-kasser, der administrerer lovgivning om ret til sociale ydelser og sociale sikringsydelser, samt øvrige rådgivere, der beskæftiger sig med området. Aftalerne mellem EU og Storbritannien bygger på principperne i forordning 883/2004, og det er derfor nødvendigt at kende forordningens regler og fortolkning af disse for at have fuldt overblik over rettigheder for borgere omfattet af en af aftalerne, eller begge. Det er således ikke formålet med denne vejledning at redegøre for reglerne i forordning 883/2004, men hvordan reglerne

heri anvendes i forhold til borgerne omfattet af de to aftaler. Vejledningen har til formål at beskrive retstillingen i forskellige tænkelige scenarier og kan derfor virke forholdsvis kompleks. Det skal derfor her understreges, at i de fleste tilfælde er retsstillingen ganske ligetil, ikke mindst for borgere omfattet af udtrædelsesaftalen. Hovedprincipperne – der er tilstrækkelig at kende for de fleste tilfælde – er således følgende:

Udtrædelsesaftalen finder anvendelse på borgere og deres familiemedlemmer, der har udnyttet den fri bevægelighed i EU senest den 31. december 2020. Disse borgere bevarer rettigheder svarende til EU-retten fuldt ud. Det vil fx sige, at i forhold til en brite, der har bosat sig i Danmark i fx 2018, finder EU-retten fuldt ud anvendelse, herunder forordning 883/2004. Dette gælder også, hvis vedkommende bevæger sig internt i EU eller mellem Danmark og Storbritannien, idet dog arbejdsløshedsdagpenge ikke kan eksporteres til et EU-land. Rettighederne gælder livsvarigt, så længe vedkommende opfylder betingelserne. Hvis vedkommende mister retten til ophold i Danmark som følge af længerevarende fravær, vil vedkommende ikke længere være omfattet af den fulde anvendelse af udtrædelsesaftalen, men optjente rettigheder vil blive bevaret. Særligt vil vedkommende i fremtiden kunne få udbetalt pension efter principperne i forordning 883/2004.

Handels- og samarbejdsaftalens regler om koordination af social sikring finder anvendelse på borgere, der bevæger sig fra og med 1. januar 2021. Aftalen giver ikke ret til fri bevægelighed generelt, men hvis fx en borger, der bor og arbejder i Storbritannien, får arbejdstilladelse i Danmark, finder aftalens protokol om social sikring anvendelse. Protokollen kopierer i høj grad forordning 883/2004. Der er dog en række undtagelser, hvoraf de væsentligste er, at familieydelser ikke er omfattet, reglerne om arbejdsløshedsforsikring er begrænset til ligebehandling og sammenlægning af perioder (og dermed ikke regler om eksport og koordination for grænsegængere), og der er ikke efter aftalen ret til eksport af ydelser ved invaliditet. Der er ikke efter aftalen regler om ligebehandling for andre ydelser end sociale sikringsydelser omfattet af protokollen. Det vil sige, at ret til fx kontanthjælp i Danmark skal vurderes alene på grundlag af dansk lovgivning.

Vejledningen erstatter vejledning nr. 10020 af 18. december 2020 om rettigheder til sociale ydelser og sociale sikringsydelser for borgere omfattet af aftalen om Storbritanniens udtræden af EU. Vejledningen er således primært revideret for at indarbejde en beskrivelse af reglerne i handels- og samarbejdsaftalen. Selv om der er tale om to forskellige aftaler med forskelligt anvendelsesområde, er det hensigtsmæssigt at behandle de to aftaler i én samlet vejledning. Der kan således fx forekomme situationer, hvor en borger i udgangspunktet er omfattet af handelsaftalen, men hvor borgeren samtidig tidligere har optjent rettigheder under udtrædelsesaftalen, der ikke er mistet.

Denne vejledning omfatter primært ydelser på Beskæftigelsesministeriets område. Da ressort for børneydelser er delt op i Beskæftigelsesministeriet (børnetilskud) og Skatteministeriet (børne- og ungedydelse), der koordineres efter samme regler i forordning 883/2004 – og dermed udtrædelsesaftalen – nævnes børne- og ungedydelse i en række eksempler.

1.2. Introduktion til udtrædelsesaftalen og handelsaftalen

Storbritannien forlod EU den 31. januar 2020. Frem til den 31. december 2020 gjaldt der en overgangsordning i henhold til ”Aftale om Det forenede kongerige Storbritannien og Nordirlands udtræden af Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab” (herefter: ”udtrædelsesaftalen”), hvorefter EU-rettens bestemmelser om fri bevægelighed fortsat fandt anvendelse i forholdet mellem Det Forenede Kongerige og EU-landene. Udtrædelsesaftalen findes i bilaget til Rådets afgørelse (EU) 2020/135 af 30. januar 2020.¹

Det følger af udtrædelsesaftalen, at unionsborgere og britiske borgere, samt deres familiemedlemmer, der har udnyttet den fri bevægelighed inden overgangsperiodens udløb, dvs. senest d. 31. december 2020, kan videreføre rettigheder efter EU-rettens principper, herunder efter reglerne om koordination af social sikring/EF-forordning nr. 883/04². Retten til fuld ligebehandling gælder livsvarigt, så længe betingelserne fortsat er opfyldt: Britiske borgere, der havde ret til ophold i Danmark ved overgangsperiodens udløb, har ret til fortsat ophold og ligebehandling efter EU-retten. Det gælder også deres familiemedlemmer, der ikke havde ophold i Danmark ved overgangsperiodens udløb, men som tilsluttede/tilslutter sig senere, idet de kan tilslutte sig på et hvilket som helst tidspunkt efter overgangsperiodens udløb. Britiske grænsearbejdere i Danmark omfattet af udtrædelsesaftalen kan fortsætte med at arbejde i Danmark uden arbejdstilladelse. Britiske borgere og unionsborgere, der har optjent pensionsrettigheder i Danmark, bevarer disse i Storbritannien efter EU-rettens principper. Det tilsvarende gælder for danske statsborgere i Storbritannien, der kan bevare ret til ophold og arbejde i Storbritannien, og ret til at modtage pension i Danmark fra Storbritannien efter EU-rettens principper.

For langt de fleste tilfælde er anvendelsen af udtrædelsesaftalen derfor ganske ligetil: Britiske statsborgere, der boede i Danmark ved overgangsperiodens udløb og fortsat bor her, og har deres arbejde og familie her, har nøjagtigt de samme rettigheder som hidtil efter EU-retten, og det samme gælder danske statsborgere i Storbritannien.

Med virkning fra den 1. januar 2021 gælder handels- og samarbejdsaftalen mellem EU og Storbritannien (herefter: "handelsaftalen" for at gøre det kortfattet)³. Selv om aftalen ikke generelt giver ret til fri bevægelighed, idet nationale regler om opholds- og arbejdstilladelse finder anvendelse, indeholder aftalen regler om koordination om social sikring, jf. artikel 488 – 491 samt Protokollen om koordinering af sociale sikringsordninger (herefter: "protokollen"). Bestemmelserne i protokollen nummereres med angivelse af "SSC." foran artikelnumre. Dette står for "social security coordination" og anvendes til at adskille bestemmelserne fra andre protokoller til handels- og samarbejdsaftalen. Når der således i denne vejledning refereres til bestemmelser i protokollen, angives dette med "handelsaftalens artikel SSC." foran nummeret, fx "artikel SSC. 1".

Protokollen indeholder bestemmelser, der i høj grad er identiske med bestemmelserne i EF-forordning nr. 883/04. Protokollen indeholder bilag, nummereret SSC-1 osv., der modsvare bilag til forordning 883/04⁴. Protokollens bilag SSC-7 modsvare forordning 987/09⁵, og bestemmelserne deri angives med "SSCI" foran artikelnummeret.

Der er dog en række forskelle i forhold til forordning 883/04, idet handelsaftalen undtager visse elementer omfattet af forordning 883/04. Derfor er det ikke uden betydning, om borgere er omfattet af den ene eller den anden aftale. Forskellene på socialsikringsområdet oprides i næste afsnit. Hertil kommer, at handelsaftalen ikke omfatter ligebehandling vedr. andre ydelser end sociale sikringsydelser. Dvs. en borger fra Storbritannien, som ikke er omfattet af udtrædelsesaftalen, og som fx får arbejdstilladelse i Danmark, vil være omfattet af de samme regler som øvrige tredjelandsborgere, fx i forhold til ret til kontanthjælp.

De særlige situationer, og dermed hovedfokus for denne vejledning, vedrører primært problemstillinger ang. ret til social sikring, idet der i relation til udtrædelsesaftalen skal tages stilling til anvendelsen af forordning nr. 883/04's principper om sammenlægning af perioder, lovvalg og eksport af ydelser mv., mens der for handelsaftalens vedkommende skal tages stilling til anvendelse af protokollen, der med visse undtagelser kopierer reglerne fra forordning nr. 883/04. Med hensyn til ydelser, der ikke er omfattet af social sikring, særligt kontanthjælp, gælder EU-rettens principper fortsat for de briter, der har ophold i Danmark og er omfattet af udtrædelsesaftalen. Herudover henvises til afsnit 2.4. om hjemvendte unionsborgere. Som nævnt regulerer handelsaftalen ikke disse ydelser.

Borgernes rettigheder efter både udtrædelsesaftalen og handelsaftalen har direkte virkning, jf. artikel 4, stk. 1, i udtrædelsesaftalen og artikel SSC. 67 i handelsaftalen. Den direkte virkning gælder, selvom der ikke måtte være henvist til aftalerne og Storbritannien i den eksisterende lovgivning. Myndigheder og organisationer kan ved afgørelser om retsstillingen for borgere omfattet af udtrædelsesaftalen henvise til aftalens relevante bestemmelser samt de EU-retlige bestemmelser, aftalen refererer til. For borgere omfattet af handelsaftalen skal der blot henvises til protokollens bestemmelser.

1.3. Principperne i udtrædelsesaftalen og handelsaftalen

1.3.1. Udtrædelsesaftalen

I dette afsnit gives der er kort overblik over udtrædelsesaftalens indhold, der uddybes i efterfølgende kapitler.

Udtrædelsesaftalen har til formål at beskytte borgere, der har bevæget sig og/eller optjent rettigheder under Storbritanniens medlemskab. Det afgørende er således, at 1) situationen indebærer, at der er udøvet fri bevægelighed senest d. 31. december 2020, og at 2) situationen involverer Storbritannien i form af en britisk borger med evt. familiemedlemmer, der har (haft) ophold og/eller beskæftigelse i Danmark eller EU, eller en dansk borger eller anden unionsborger med evt. familiemedlemmer, der har (haft) ophold og/eller beskæftigelse i Storbritannien.

Da forordning 883/04 også gælder for flygtninge og statsløse, omfatter udtrædelsesaftalen i relation til koordination af social sikring også flygtninge og statsløse, der befinder/har befundet sig i en grænseoverskridende situation, der involverer et EU-land og Storbritannien.

Statsborgere i EØS-landene (Island, Liechtenstein og Norge) samt Schweiz er også omfattet af udtrædelsesaftalens bestemmelser om koordination af social sikring. De nødvendige aftaler herfor, jf. artikel 33, er indgået og trådt i kraft inden 1. januar 2021. For nemheds skyld refereres der i denne vejlednings eksempler mv. blot til EU-borgere og EU-lande.

Personer, der ikke længere har ret til ophold/arbejde efter udtrædelsesaftalen, men som tidligere har haft beskæftigelses-, bopæls- eller forsikringsperioder under udøvelse af fri bevægelighed mellem Storbritannien og et EU-land, er ikke omfattet af den fulde koordination af social sikring, men af begrænset koordinering: De bevarer optjente rettigheder (særlig relevant for udbetaling af brøkpension i fremtiden). De kan ligeledes bruge de optjente perioder, hvis de engang igen får arbejde/ophold i det andet land, hvilket for Danmarks vedkommende fx kan være relevant for at opfylde kravet om bopælsperioder efter lov om børne- og ungedyldelse. Her kan de bruge tidligere bopælsperioder, hvis de ligger inden for lovens referenceperiode på 10 år. Dette er et eksempel på, at udtrædelsesaftalen kan have særskilt betydning ved grænseoverskridende situationer, der finder/fandt sted efter overgangsperiodens udløb, idet familieydelse er undtaget fra handelsaftalen, jf. nærmere næste afsnit.

De to forskellige situationer i udtrædelsesaftalen omtales i relation til social sikring i denne vejledning som omfattet af ”fuld koordinering”, henholdsvis ”begrænset koordinering”.

Til udtrædelsesaftalen foreligger der en vejledning i form af en meddelelse⁶ fra Europa-Kommissionen (”aftalevejledningen”), som nærværende vejledning bygger på og refererer til. Udtrædelsesaftalen fastlægger alene, for hvilke personer/i hvilke situationer EU-retten finder anvendelse. Hvad dette konkret indebærer, vil ikke blive beskrevet i nærmere detaljer i denne vejledning, for så vidt det ikke adskiller sig fra retstilstanden for EU-borgere. Men udtrædelsesaftalens anvendelse illustreres med eksempler. For pensionsområdet indeholder nogle eksempler dog - for at kunne illustrere forskellen mellem fuld og begrænset koordinering - beskrivelser af lovens betingelser.

Efter udtrædelsesaftalen vil Storbritannien fortsat deltage i det administrative samarbejde med hensyn til koordination af social sikring, som fastsat i forordning 987/2009, og herunder deltage i den elektroniske udveksling af oplysninger (EESSI), jf. artiklerne 31 og 34.

Centrale bestemmelser i udtrædelsesaftalen for vurderingen af ret til ydelser er artikel 9 med definitioner, artikel 10 om det personlige anvendelsesområde, artikel 12 om ikkeforskelsbehandling, artikel 23 om ligebehandling, artiklerne 24 og 25 om arbejdstageres og selvstændige erhvervsdrivendes rettigheder samt afsnit III om koordinering af de sociale sikringsordninger, særligt artiklerne 30-32.

Hertil kommer, at bestemmelserne om opholdsret i artikel 13ff er centrale, idet dokumentationen for denne opholdsret tillige er dokumentation for, at man er omfattet af centrale dele af det personlige anvendelsesområde for udtrædelsesaftalen. Efter artikel 9 omfatter aftalen således britiske borgere og deres familiemedlemmer, der på tidspunktet for overgangsperiodens udløb udøvede deres ret til ophold i Danmark. Se kapitel 2 om personer med opholdsret.

Det følger af artikel 39 i udtrædelsesaftalen, at personer omfattet af udtrædelsesaftalen nyder rettighederne efter aftalen hele deres levetid, så længe de opfylder betingelserne. Det betyder, at der ikke er nogen tidsbegrænsning for ret til ophold og for ret til at fortsætte med at arbejde som grænsearbejder, men retten kan ophøre ved fravær/afbrydelser, som det er beskrevet i denne vejledning. At tidligere optjeningsperioder og deraf følgende rettigheder (som fx pension) beskyttes livsvarigt følger også af artikel 32.

Det bemærkes, at der er to forskellige bestemmelser om det personlige anvendelsesområde i relation til borgeres rettigheder. Artikel 10 om det personlige anvendelsesområde nævner personer, der udøvede deres ret til ophold/ret som grænsearbejdere ved overgangsperiodens udløb. Artikel 30 indeholder en særskilt bestemmelse om det personlige anvendelsesområde i relation til social sikring. Artikel 30 udvider ikke artikel 10, men tjener til at illustrere de forskellige situationer for lovvalg i henhold til afsnit II i forordning 883/04, der er aktuelle. Fx kan en britisk grænsearbejder, der bor i Danmark og arbejder i Storbritannien, også have arbejde i Danmark. Artikel 30 viser, at uanset om vedkommende er socialt sikret i bopælslandet eller beskæftigelseslandet, så er vedkommende dækket af udtrædelsesaftalen, og den gældende koordination efter forordning 883/04 fortsætter. Personer omfattet af artikel 10, der ikke er omfattet af de udtrykkelige eksempler i artikel 30, er omfattet af opsamlingsbestemmelsen i artikel 30, stk. 3.

1.3.2. Handelsaftalen

Britiske statsborger og andre borgere fra Storbritannien, der kommer/er kommet hertil første gang fra 1. januar 2021, er ikke omfattet af udtrædelsesaftalen, medmindre de er berettigede som familiemedlemmer. De skal have opholds-/arbejdstilladelse efter udlændingeloven og er som udgangspunkt omfattet af de regler om ret til ydelser, fx kontanthjælp, der gælder for øvrige 3. landsborgere. Med hensyn til social sikring gælder derimod handelsaftalen, der i høj grad giver rettigheder svarende til koordinationen efter EU-retten. Dette omfatter alle personer, der har haft lovligt ophold i Storbritannien, dvs. også personer, der ikke har britisk statsborgerskab.

Britiske statsborgere, der tidligere har opholdt sig i Danmark eller arbejdet her som grænsegængere, men som ikke længere har en opholdsret eller status som grænsegængere efter udtrædelsesaftalen, og som kommer til Danmark på et tidspunkt fra og med 1. januar 2021, skal også have opholds-/arbejdstilladelse. Udover at medregne perioder fra Storbritannien efter handelsaftalen vil de som nævnt i afsnittet ovenfor også kunne medregne tidligere perioder fra Danmark efter udtrædelsesaftalen.

I afsnittene ovenfor er det allerede berørt, at handelsaftalens protokol om social sikring i vidt omfang kopierer reglerne fra forordning 883/04 og 987/09 men indeholder visse forskelle/undtagelser mht. det materielle anvendelsesområde. Ifølge artikel SSC. 3, stk. 4, er følgende ydelser ikke omfattet:

- Familieydelser, dvs. perioder fra Storbritannien kan ikke medregnes til brug for at opnå børne- og ungeydelse i Danmark, ligesom denne ydelse ikke kan udbetales for børn bosat i Storbritannien.
- Betalinger til dækning af udgifter til opvarmning i koldt vejr, hvis ydelsen er opført i del 3 i bilag SSC-1. I bilaget henvises til Lov om social pension og bekendtgørelse om social pension, dvs. varmetillæg til pensionister/førtidspensionister.
- Langtidsplejeydelser opført i del 2 i bilag SSC-1.
- Særlige ikke-bidragsspligtige ydelser, hvis ydelsen er opført i del 1 i bilag SSC-1. For Danmarks vedkommende vedrører det boligstøtte til pensionister. Bilag SSC-1 svarer til bilag X til forordning 883/04, men efter forordning 883/04 indebærer det kun, at ydelsen er undtaget fra eksport. Hvis en person omfattet af handelsaftalen optjener dansk pension og bliver boende her som pensionist, vil personen dog kunne få ydelsen, da vedkommende opfylder de nationale betingelser. Derimod vil en person med en pension fra Storbritannien ikke have ret til ydelsen.

Hertil kommer, at nogle ydelser er omfattet af handelsaftalen, men med modifikationer i forhold til forordning 883/04:

- Førtidspension kan ikke eksporteres, jf. artikel SSC. 8, litra b), men personer omfattet af handelsaftalen er i øvrigt ligestillet med danske statsborgere mht. optjening.
- Ydelser ved arbejdsløshed kan ikke eksporteres, jf. artikel SSC. 8, litra b), og de særlige regler om ydelser ved arbejdsløshed for grænsearbejdere i forordning 883/04 er ikke overført i handelsaftalen.

Til forskel fra forordning 883/04 omfatter handelsaftalen alle personer, der har været forsikret i Storbritannien hhv. EU. Forordning 883/04 omfatter kun tredjelandsborgere, der er familiemedlem til en EU-borger omfattet af forordningen, samt flygtninge og statsløse. Eksempelvis vil en person fra Australien, der har været 2 år i Storbritannien, og derefter kommer til Danmark, være omfattet. Vedkommende vil således fx kunne være berettiget til arbejdsløshedsdagpenge efter kort tids beskæftigelse i Danmark på lige fod med en EU-borger, der kommer hertil fra et EU-land, ligesom vedkommende efter 1 år i Danmark vil påbegynde optjening af pension, jf. bopælskravet på 3 år for danske statsborgere, hvor 2 år kan medregnes fra Storbritannien.

Handelsaftalen indeholder i artikel SSC. 12 bestemmelser om lovvalg ved beskæftigelse på to eller flere staters område. Bestemmelserne er mere komplekse end i forordning 883/04, idet Storbritannien har en særlig status, jf. situationerne nævnt i artikel SSC. 12, stk. 5 og stk. 6. Da der ikke er fri bevægelighed under handelsaftalen, må situationer med tilknytning til flere lande end Danmark og Storbritannien anses for at være begrænsede. Der nævnes derfor ikke i denne vejledning en række eksempler, som det er tilfældet i relation til udtrædelsesaftalen.

Der er ikke, som for udtrædelsesaftalen, indgået parallelle aftaler med EØS-landene og Schweiz. Ligeledes er der ikke udarbejdet en officiel vejledning til handelsaftalens regler om koordination af social sikring.

Specialudvalget om Koordinering af Sociale Sikringsordninger nedsat i medfør af handelsaftalen skal vedtage strukturen, indholdet og formatet af formularer og dokumenter, der udstedes på staternes vegne med henblik på gennemførelsen af protokollen, jf. artikel SSCI. 4. Det fremgår af stk. 2, at fremsendelse af data mellem medlemsstaternes og Det Forenede Kongeriges institutioner eller forbindelsesorganer med forbehold af godkendelse fra Specialudvalget kan ske via den elektroniske udveksling af oplysninger vedrørende socialsikring. En sådan godkendelse er sket i form af Afgørelse nr. 1/2023 vedtaget af Specialudvalget⁷.

Denne vejledning har primært fokus på borgere, der opnår ret til sociale ydelser og sociale sikringsydelser på baggrund af ophold eller som grænsearbejdere efter udtrædelsesaftalen, jf. kapitel 2 hhv. kapitel 3 nedenfor. For fuldstændighedens skyld behandler kapitel 6 lovvalget ved forskellige situationer af bopæls/arbejdsforhold mellem Storbritannien og Danmark. Kapitel 4 omhandler reglerne om tidligere optjente perioder efter udtrædelsesaftalen og sammenhængen med handelsaftalen. Kapitel 5 vedrører udstationering.

1.3.3. Indledende eksempler på anvendelsen af udtrædelsesaftalen og handelsaftalen

Nedenfor følger nogle illustrative eksempler, der vil blive suppleret med flere eksempler under de enkelte situationer. For forståelsens skyld opridses først reglerne om optjening af pension (både folkepension, førtidspension og seniorpension):

Danske statsborgere skal bo 3 år i Danmark for at åbne ret til pension, mens andre borgere skal bo 10 år i Danmark, heraf mindst 5 år umiddelbart inden pensionen ydes. EU-borgere ligestilles med danske statsborgere⁸, og herudover betyder det EU-retlige princip om sammenlægning af optjeningsperioder, at personer, der er omfattet af forordning 883/04, kan medregne perioder fra andre EU-lande i optjening af de 3 år. Der er dog krav om, at EU-borgere skal have haft 1 års beskæftigelse eller bopæl i Danmark for at kunne få udbetalt pension, jf. lovens § 7a og artikel 57 i forordning 883/04. Danske statsborgere og EU-borgere kan eksportere pension inden for EU uden at opfylde betingelserne i lov om social pension for eksport.

Eksempel 1:

En dansk statsborger, der ikke har udøvet fri bevægelighed til Storbritannien i form af ophold eller arbejde, modtager pension fra Danmark og Tyskland, mens personen bor i Danmark. Vedkommende ønsker 1. juli 2024 at flytte til Storbritannien. Vedkommende er ikke omfattet af udtrædelsesaftalen, og retten til at bo i Storbritannien vil derfor afhænge af den dér gældende udlændingelov. Retten til at modtage ydelser afhænger af handelsaftalen. Da ydelser ved alderdom er fuldt omfattet af protokollen, kan vedkommende fortsat få udbetalt folkepension i Storbritannien. Hvis vedkommende derimod er/bliver førtidspensionist, vil retten til at få udbetalt førtidspension fra Danmark til gengæld afhænge af de danske regler, eftersom handelsaftalen alene koordinerer ydelser ved invaliditet mht. ligebehandling/beregning, men ikke mht. eksport.

Eksempel 2:

Hvis vedkommende i eksempel 1 er flyttet til Storbritannien d. 1. december 2020 (dvs. før udløbet af overgangsperioden d. 31. december 2020) og har ret til ophold dér efter udtrædelsesaftalen, vil pensionen, også førtidspension, skulle udbetales efter forordning 883/04.

Eksempel 3:

En britisk statsborger, der er flyttet til Danmark d. 1. november 2020 og bor og arbejder her 1. januar 2021, bliver arbejdsløs d. 1. juni 2023. Retten til ydelser, også uden for forordning 883/04, skal vurderes efter EU-retten. Dvs., hvis vedkommende ikke er medlem af en A-kasse, vil evt. ret til kontanthjælp skulle vurderes efter EU-retten.

Eksempel 3a:

Hvis borgeren i eksempel 3 er flyttet til Danmark efter 1. januar 2021 og ikke er omfattet af udtrædelsesaftalen, vil borgeren efter handelsaftalen kunne medregne anciennitet til brug for at opnå ret til

arbejdsløshedsdagpenge. Derimod vil retten til kontanthjælp/hjemsendelsesydelse skulle vurderes alene efter de nationale danske regler.

Eksempel 4:

En britisk statsborger med bopæl i London har siden 1. august 2019 arbejdet i København som grænsearbejder for en dansk arbejdsgiver og er omfattet af dansk social sikring efter forordning 883/04. Vedkommende kunne efter udtrædelsesaftalen fortsætte med at arbejde for den danske arbejdsgiver efter 1. januar 2021 og fortsætte med at være omfattet af dansk social sikring. Det betyder fx, at personen fortsat optjener ret til pension, får udbetalt børne- og ungedydelse til børn i London osv. under ansættelsesperioden i Danmark.

Eksempel 4a:

En britisk statsborger med børn i London, der på baggrund af en arbejdstilladelse starter arbejde i Danmark på et tidspunkt fra og med 1. januar 2021, er omfattet af handelsaftalens regler og vil således fx optjene ret til pension. Protokollen omfatter ikke ret til børne- og ungedydelsen, som derfor ville skulle vurderes efter de nationale danske regler.

Eksempel 5:

Til baggrund for dette eksempel erindres om, at efter forordning 883/04 er Danmark kompetent land, når en person bor i et andet land og arbejder i Danmark som grænsegænger. Beskæftigelsen i Danmark side-stilles med bopæl i relation til de ydelser, der er bopælsbaserede. Handelsaftalen indeholder tilsvarende lovvalgsprincipper.

En britisk statsborger med bopæl i London arbejdede i Danmark i 2 år fra 2010 til 2012 som grænsearbejder og arbejdede derefter i London indtil overgangsperiodens udløb. Vedkommende har derfor ikke opretholdt status som grænsearbejder efter udtrædelsesaftalen. Vedkommende vil derfor i tilfælde af nyt arbejde i Danmark skulle have arbejdstilladelse efter udlændingeloven. Hvis vedkommende har optjent 2 års pension for de 2 års arbejde, bevares retten til at få disse udbetalt efter EU-retten ved overgang til pension. Hvis personen senere får arbejde i Danmark, vil vedkommende være omfattet af handelsaftalens regler om koordination af social sikring, og vedkommende vil allerede have opfyldt kravet i lov om social pension om mindst 3 års bopæl for at åbne ret til pensionsoptjening, da perioder fra Storbritannien kan medregnes. Krav om at mindst 1 års bopæl skal være tilbagelagt i Danmark for at få udbetalt pension, vil også være opfyldt, da de 2 års tidligere beskæftigelse i Danmark kan regnes med efter udtrædelsesaftalen. Hvis vedkommende går på førtidspension, vil de 2 år optjent som EU-borger kunne eksporteres til Storbritannien eller et andet EU-land efter udtrædelsesaftalen, mens den resterende optjening kun kan eksporteres i henhold til de nationale regler, dvs. pensionslovens § 3, eftersom handelsaftalen ikke omfatter eksport af ydelser ved invaliditet.

Eksempel 6:

En britisk statsborger, der på tidspunktet for overgangsperiodens udløb boede i Tyskland og arbejdede som lønmodtager i Danmark, har på udtrædelsestidspunktet optjent ret til 4 års dansk pension. Personen fortsætter med at arbejde 5 år i Danmark efter udtrædelsen. Den britiske statsborger vil således have optjent ret til 9 års dansk pension. Personen vil efterfølgende kunne søge og få udbetalt pensionen i Storbritannien eller et andet EU-land, som om Storbritannien fortsat var et EU-land, og personen fortsat som EU-borger var omfattet af forordning 883/04. Da situationen er fuldt ud omfattet af udtrædelsesaftalen, vil personen også kunne få udbetalt en førtidspension i Storbritannien eller et andet EU-land efter de EU-retlige principper.

Eksempel 7:

En britisk statsborger, der har boet og arbejdet i Danmark det meste af sit voksenliv, opfylder d. 1. april 2025 betingelserne for at gå på efterløn. Vedkommende kan flytte til Storbritannien og få udbetalt efterlønnen dér.

Eksempel 8:

En chilensk statsborger med bopæl i Danmark, der modtager førtidspension, flytter i 2025 til Storbritannien for at blive familiesammenført med sin ægtefælle. Situationen er ikke omfattet af udtrædelsesaftalen, da de pågældende først lærer hinanden at kende i 2024 og bliver gift dér. Vedkommende opfylder lovens betingelser for at kunne eksportere førtidspensionens grundbeløb. Pensionstillæg kan efter loven ikke eksporteres, og handelsaftalen giver ikke ret til eksport af ydelser ved invaliditet. I 2029 overgår vedkommende til folkepension og får udbetalt folkepension fra Danmark. Dette inkluderer pensionstillægget, eftersom ydelser ved alderdom kan eksporteres efter handelsaftalen (da pågældende har haft beskæftigelse i Danmark, er vedkommende ikke omfattet af den særlige undtagelse for Danmark i bilag SSC-6, der svarer til bilag XI til forordning 883/04). I 2031 dør ægtefællen, og modtageren af dansk folkepension vil kunne modtage efterlevelseshjælp efter lov om aktiv socialpolitik, forudsat at betingelserne herfor er opfyldt. Ydelser ved dødsfald er således omfattet af handelsaftalen og udbetales på samme måde, som hvis vedkommende havde været omfattet af forordning 883/04 i et EU-land. Det bemærkes i den forbindelse, at vedkommende som chilensk statsborger kun vil være omfattet af forordning 883/04, hvis vedkommende enten er flygtning eller familiemedlem til en person omfattet af forordningen. Under handelsaftalen er vedkommende imidlertid omfattet, allerede fordi vedkommende har været omfattet af lovgivningen i Danmark.

Kapitel 2. Personer med opholdsret omfattet af udtrædelsesaftalen

2.1 Generelt

Personer, der har opholdsret i Danmark, er omfattet af reglerne om koordination af social sikring, jf. udtrædelsesaftalens artikel 30. I mange tilfælde vil det være unødvendigt at foretage nogen koordination, idet borgeren har lang anciennitet i Danmark og derfor ikke har behov for medregning af perioder fra Storbritannien eller andre EU-lande for at optjene ret til ydelser. Hvis en britisk statsborger med ophold i Danmark imidlertid fx arbejder i et andet land eller flytter til Storbritannien eller et EU-land, er der behov for koordination, hvor de gældende principper efter forordning 883/04 videreføres. Eksempler vedr. arbejde i andet land nævnes nedenfor i kapitel 3 om grænsearbejdere mv., samt i kapitel 6 med eksempler på forskellige lovvalgsituationer efter forordning 883/04, jf. udtrædelsesaftalens artikel 30.

For persongruppen med opholdsret er vurderingen af ret til sociale ydelser og sociale sikringsydelser ligetil, da de fortsat fuldt ud er stillet som EU-borgere i relation til fx kontanthjælp, sygedagpenge og arbejdsløshedsdagpenge, herunder med ret til udbetaling af børne- og ungedydelse til børn bosat i Storbritannien eller EU-landene. Da forordning 883/04 og dens lovvalgsregler fortsat anvendes, kan personer med opholdsret i Danmark godt være omfattet af et andet lands sociale sikring. Fx hvis en britisk statsborger omfattet af udtrædelsesaftalen bor i Danmark og arbejder i Tyskland, kan Tyskland være kompetent land efter forordning 883/04. På samme måde kan Danmark være kompetent land for britiske grænsearbejdere med arbejde i Danmark og opholdsret efter udtrædelsesaftalen i Tyskland, jf. nedenfor.

Artikel 10 i udtrædelsesaftalen om det personelle anvendelsesområde lyder indledningsvis således:

”1. Denne del finder, uden at det berører afsnit III, anvendelse på følgende personer:

a) unionsborgere, som udøvede deres ret til ophold i Storbritannien i overensstemmelse med EU-retten inden overgangsperiodens udløb og derefter fortsat opholder sig der

b) statsborgere i Storbritannien, som udøvede deres ret til ophold i en medlemsstat i overensstemmelse med EU-retten inden overgangsperiodens udløb og derefter fortsat opholder sig der”

Bestemmelsen omfatter også en kreds af familiemedlemmer og beslægtede under nærmere angivne omstændigheder. Denne tilføjelse er kun relevant, hvis familiemedlemmet ikke selv er en britisk borger, der har egen ret til ophold.

Udtrædelsesaftalen omfatter enhver situation med ret til ophold efter EU-retten (som arbejdstager, selvstændig erhvervsdrivende, studerende mv.), uanset om der er tale om en permanent opholdsret, uanset dens/opholdets varighed.

Vedr. opholdsret henvises der i øvrigt til vejledning nr. 9207 af 5. marts 2021 fra Udlændinge- og Integrationsministeriet om retten til ophold og arbejde for britiske statsborgere og deres familiemedlemmer i henhold til udtrædelsesaftalen mellem Det Forenede Kongerige og EU⁹, samt til aftalevejledningen fra Kommissionen. Personer med ret til ophold blev pålagt inden udgangen af 2021 at søge om nyt opholdsdokument hos Styrelsen for International Rekruttering og Integration (SIRI). Fristen er forlænget til udgangen af 2023, jf. pressemeddelelse fra Udlændinge- og Integrationsministeriet af 27. marts 2023. Det nye opholdsdokument tjener som bevis for, at indehaveren har ret til ophold i medfør af udtrædelsesaftalen.

Med hensyn til kontanthjælpsmodtagere, der modtager kontanthjælp som følge af deres status som arbejdstagere, så skal jobcenteret anvende gældende retningslinjer for samarbejde med SIRI. Såfremt det vurderes, at vedkommende evt. har mistet sin arbejdstagerstatus som følge af manglende rådighed, skal jobcenteret derfor orientere SIRI.

Personer, der er ankommet til Danmark efter 1. januar 2021, men som er berettiget i henhold til udtrædelsesaftalen (familiemedlemmer eller personer med opholdsret som følge af tidligere ophold, der ikke anses for afbrudt, jf. straks nedenfor), kan også anvende principperne i forordning 883/04 fx til at sammenlægge perioder fra Storbritannien eller andre EU/EØS-lande, jf. artikel 30, stk. 3. Det samme gælder for personer, der opholdte sig i Danmark ved overgangsperiodens udløb og havde ret til ophold, men uden at være omfattet af dansk social sikring. Fx midlertidigt studerende i Danmark uden ”bopæl” i forordning 883/04’s forstand, hvis de skifter/har skiftet status til fx arbejdstager i Danmark.

Tilsvarende har danske statsborgere, som er berettiget til ophold i Storbritannien i henhold til udtrædelsesaftalen, ret til ydelser i Storbritannien efter de britiske regler, der gennemfører aftalen.

De omfattede borgere (britiske statsborgere i Danmark og danskere i Storbritannien) er fuldt ud omfattet af EU-reglerne, og de kan i øvrigt - så længe de opfylder betingelserne for at være beskyttet af udtrædelsesaftalen – rejse frem og tilbage mellem Danmark og Storbritannien og drage nytte af de EU-retlige principper, herunder fx eksportere arbejdsløshedsdagpenge og sygedagpenge. Personer med ret til tidsubegrænset ophold, fordi de har haft lovligt ophold i Danmark 5 år i træk, mister således kun retten til ophold efter udtrædelsesaftalen ved fravær på 5 på hinanden følgende år, jf. artikel 15, stk. 3. Personer, som ikke har ret til tidsubegrænset ophold i Danmark, kan som udgangspunkt opholde sig 6 måneder om året i Storbritannien uden at miste opholdsretten, hvilket kan forlænges, hvis der er tale om særlige situationer, såsom aftjening af værnepligt, graviditet, alvorlig sygdom, udstationering mm. Den fri bevægelighed mellem Storbritannien og Danmark er dermed opretholdt for personer omfattet af udtrædelsesaftalen.

Eksempel 9:

En britisk statsborger med ret til permanent ophold i Danmark ønsker d. 1. oktober 2023 at søge job i Storbritannien. Dette kan ske med danske arbejdsløshedsdagpenge op til tre måneder efter de hidtidige principper, som forordning 883/04 giver mulighed for. Hvis personen får job i Storbritannien, overgår personen til britisk social sikring. Efter 1 år ønsker personen at vende tilbage til Danmark. Dette har personen ret til efter udtrædelsesaftalen, og det vil kunne ske med arbejdsløshedsdagpenge fra Storbritannien.

Tilsvarende kan en britisk statsborger med ret til ophold i Danmark efter udtrædelsesaftalen, som bliver sygemeldt, opholde sig i Storbritannien og bevare retten til sygedagpenge.

Ved længerevarende fravær, udover ovennævnte grænser, mistes opholdsretten, men optjente perioder med hensyn til social sikring beskyttes efter de EU-retlige principper. Se kapitel 4 om tidligere optjente rettigheder.

2.2. Familiemedlemmer

Familiemedlemmer med opholdsret fremgår af udtrædelsesaftalens artikel 10, stk. 1, litra e) og f). Bestemmelsen er kun relevant, hvis familiemedlemmet ikke har egen ret til ophold, og den er derfor særlig relevant for 3. landsborgere. Bestemmelsen afspejler reglerne i opholdsdirektivet, og der er således ikke et anderledes anvendelsesområde, end hvad der gælder for EU-borgeres familiemedlemmer.

Mht. social sikring er der dog kun afledt ret til familiemedlemmer i det omfang, det følger af forordning 883/04, jf. artikel 30, stk. 5. Dette er heller ikke anderledes, end hvad der allerede gælder i dag.

Reglerne for familiemedlemmer gennemgås derfor ikke nærmere her.

2.3. Britiske statsborgere, der bevæger sig internt i EU

Britiske borgere med opholdsret efter udtrædelsesaftalen i et EU-land har ikke efter aftalen ret til fri bevægelighed mellem EU-lande. De kan således fx ikke frit søge arbejde i et andet land. Men hvis de får opholds- og arbejdstilladelse i et andet EU-land efter nationale regler, er situationen omfattet af reglerne om koordination af social sikring i udtrædelsesaftalen, for så vidt de uden afbrydelse har befundet sig i én af situationerne i aftalens artikel 30, stk. 1, der involverer både en medlemsstat og Storbritannien samtidigt, jf. artikel 30, stk. 2. Se nærmere i kapitel 6. Det vil sige, at hvis en britisk statsborger med ophold efter udtrædelsesaftalen i Tyskland får arbejde i Danmark, gælder følgende:

- Perioder tilbagelagt i det andet EU-land, her Tyskland, kan om nødvendigt medregnes ved optjening af ret til sociale sikringsydelser.
- Retten til arbejdsløshedsdagpenge afhænger dog af, om personen har ret til at opholde sig i Danmark som ledig og til at søge nyt job, eftersom vedkommende i den henseende er stillet som 3. landsborger. Vedkommende har heller ikke ret til kontanthjælp som EU-borgere, da ligebehandlingen alene gælder social sikring i henhold til forordning 883/04.
- Personen kan opholde sig i Tyskland – eller et andet EU-land - med sygedagpenge.
- Der kan udbetales familieydelse til børn i Tyskland.
- Med hensyn til åbning af ret til pension gælder EU-retten også, dvs. at vedkommende ikke skal opfylde kravet om 10 års bopæl for at åbne ret til at optjene pension, men alene kravet om 3 års bopæl for danske statsborgere, hvor perioder i Tyskland kan medregnes.

– Den optjente pension kan eksporteres efter reglerne i udtrædelsesaftalen/forordning 883/04.

At udtrædelsesaftalen gælder ved intern koordinering inden for EU betyder også, at forordning 883/04 finder anvendelse ved midlertidige ophold i andre EU-lande, og ikke kun ved flytning af bopæl/arbejde. Derfor kan en britisk statsborger med bopæl i Danmark modtage sygedagpenge fra Danmark under midlertidigt ophold i fx Frankrig.

Handelsaftalens regler om social sikring gælder kun i forholdet mellem Danmark og Storbritannien. En person, der har været forsikret i Storbritannien og derefter i Tyskland, kan således i Danmark kun medregne perioder fra Storbritannien. Ligeledes gælder reglerne om eksport af ydelser kun mellem Danmark og Storbritannien. Dette udledes af handelsaftalen artikel 490, stk. 1, hvorefter ”protokollen om koordinering af de sociale sikringsordninger finder kun anvendelse på situationer, der opstår mellem en eller flere medlemsstater og Det Forenede Kongerige.”

2.4. Hjemvendte unionsborgere

Danske statsborgere og andre unionsborgere, der har opholdsret i henhold til udtrædelsesaftalen i Storbritannien, og som flytter til Danmark, er som nævnt omfattet af forordning 883/04. Med hensyn til ydelser, der ikke er omfattet af forordning 883/04, så er disse ikke reguleret i udtrædelsesaftalen, da der ikke er behov for koordination med Storbritannien. Retten til disse ydelser er imidlertid omfattet af EU-retten, idet borgerne har udnyttet den fri bevægelighed i EU, da de rejste til Storbritannien, og de skal derfor stilles, som om de vender hjem fra et EU-land. Det er relevant for følgende ydelser:

- Forskudsvis udbetaling af børnebidrag, jf. betingelserne om bopæl i § 5a (6 år for ret til fuld ydelse) og § 12 (3 år for at åbne ret) i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.
- Kontanthjælp (betingelsen om 9 års bopæl), jf. Udlændinge- og Integrationsministeriets orienteringsbrev til kommunerne af 24. november 2016.

Det bemærkes, at i forhold til boligstøtte for førtidspensionister, jf. § 2b i lov om individuel boligstøtte, skal tilsvarende udenlandsk førtidspension, som forordning 883/04 finder anvendelse på, sidestilles med modtagelse af dansk førtidspension. En pension omfattet af udtrædelsesaftalen for en hjemvendt unionsborger er en pension, som forordning 883/04 finder anvendelse på.

Kapitel 3. Grænsearbejdere og andre grænseoverskridende situationer under udtrædelsesaftalen

Grænsearbejdere, fx britiske statsborgere bosat i Tyskland eller Storbritannien, med arbejde eller selvstændig erhvervsvirksomhed i Danmark, eller dansk bosiddende unionsborgere med arbejde i Storbritannien, jf. artikel 9, litra b), kan fortsætte med at arbejde som grænsearbejdere og bevare rettigheder efter EU-retten, jf. artikel 10, stk. 1, litra c) og d), 24, stk. 3 og 25, stk. 3, samt afsnit III. Hvis de bor i et andet EU-land (som Sverige eller Tyskland), vil de i øvrigt være beskyttet af udtrædelsesaftalen i det land, hvor de har ret til ophold.

Relevante bestemmelser:

Artikel 24, stk. 3:

”Lønnede grænsearbejdere har ret til at rejse ind i og ud af arbejdslandet i overensstemmelse med denne aftales artikel 14 og bevarer de rettigheder, de dér nød som arbejdstagere, forudsat at de befinder sig i en af de situationer, der er omhandlet i artikel 7, stk. 3, litra a), b), c) og d), i direktiv 2004/38/EF, også selv om de ikke flytter deres bopæl til arbejdslandet.”

Artikel 25, stk. 3:

”Artikel 24, stk. 3, finder anvendelse på selvstændige grænsearbejdere.”

Artikel 9 om definitioner:

”b) »grænsearbejdere«: unionsborgere eller statsborgere i Storbritannien, der udøver en økonomisk aktivitet i overensstemmelse med artikel 45 eller 49 i TEUF i en eller flere stater, hvori de ikke er bosiddende

d) »arbejdsland«:

i) for så vidt angår unionsborgere, Storbritannien, hvis de inden overgangsperiodens udløb udøvede en økonomisk aktivitet som grænsearbejdere der og derefter fortsat gør det

ii) for så vidt angår statsborgere i Storbritannien, en medlemsstat, hvor de inden overgangsperiodens udløb udøvede en økonomisk aktivitet som grænsearbejdere og derefter fortsat gør det”

Disse bestemmelser suppleres med bestemmelser om koordination af social sikring i artikel 30.

I Danmark har Udlændinge- og Integrationsministeriet besluttet at udnytte udtrædelsesaftalens artikel 26, hvorefter der kan kræves, at grænsearbejdere søger om et særligt dokument, som beviser deres status. Ansøgning herom indgives til SIRI. Der er ingen frist herfor, dvs. det skal ikke være inden 31. december 2023 som personer med opholdsret, jf. vejledning nr. 9207 af 5. marts 2021. Inden et opholdsdokument er udstedt, kan grænsearbejdere benytte anden dokumentation, fx en arbejdskontrakt og dokumentation for lønudbetaling, til at dokumentere et ansættelsesforhold i Danmark, der er indgået før udløbet af overgangsperioden.

En britisk grænsearbejder i Danmark kan godt skifte arbejde i Danmark. Vedkommende kan også blive arbejdsløs og senere få arbejde i Danmark igen under udtrædelsesaftalen, idet personen kan bevare sin arbejdstagerstatus efter opholdsdirektivets principper, jf. henvisningen i udtrædelsesaftalens artikel 24, stk. 3 til *”de situationer, der er omhandlet i artikel 7, stk. 3, litra a), b), c) og d), i direktiv 2004/38/EF”*.

Ordlyden af denne bestemmelse er følgende:

”Med henblik på anvendelsen af stk. 1, litra a), bevarer en unionsborger, der ikke længere er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, sin status som arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende, hvis den pågældende:

a) er midlertidig uarbejdsdygtig som følge af sygdom eller ulykke

b) er uforskyldt arbejdsløs efter at have haft lønnet beskæftigelse i mere end et år, og dette er behørigt konstateret, og vedkommende tilmelder sig arbejdsformidlingen som arbejdssøgende

c) er uforskyldt arbejdsløs efter udløbet af en tidsbegrænset ansættelseskontrakt af mindre end et års varighed eller uforskyldt har mistet sit arbejde i løbet af de første tolv måneder, og dette er behørigt konstateret, og den pågældende tilmelder sig arbejdsformidlingen som arbejdssøgende. I det tilfælde bevarer den pågældende sin status som arbejdstager i mindst seks måneder

d) påbegynder en erhvervsuddannelse. Medmindre personen er uforskyldt arbejdsløs, kan status som arbejdstager dog kun bevares, hvis der er en forbindelse mellem den tidligere erhvervsmæssige beskæftigelse og den omhandlede uddannelse. ”

En person kan således i princippet bevare sin arbejdstagerstatus, uden at der på forhånd kan sættes en overgrænse for perioden, hvis vedkommende har haft beskæftigelse i mere end 12 måneder. Det kræver dog, at vedkommende stiller sig til rådighed for arbejde i Danmark, jf. betingelsen om tilmelding til arbejdsformidlingen.

En myndighed/A-kasse kan gå ud fra, at en britisk statsborger, der har haft uafbrudt beskæftigelse fra før overgangsperiodens udløb, er omfattet af udtrædelsesaftalen. For personer, der har mistet jobbet i Danmark og senere fået et nyt job, kan der være behov for at afklare med SIRI, om vedkommende er omfattet af aftalen. Omvendt kan SIRI have behov for dialog med den relevante kommune i forhold til, om betingelserne for fortsat arbejdstagerstatus er opfyldt, fx i form af dokumentation for tilmelding til jobcenter eller for modtagelse af sygedagpenge. Det bemærkes, at en person, der har været grænsearbejder efter reglerne i forordning 883/04, principielt kan være omfattet af udtrædelsesaftalen som en person med opholdsret i Danmark. Bopæl i Storbritannien efter forordningens definition er således ikke til hinder for, at en person efter opholdsdirektivet kunne betragtes som havende ophold i Danmark før overgangsperiodens udløb. En grænsearbejder, der ikke vender hjem dagligt, vil således faktisk have ophold i arbejdslandet. Det afgørende vil herefter være, om vedkommende søger SIRI om et opholdsdokument inden udgangen af 2023.

Eksempel 10:

En britisk statsborger, der bor (har ophold) i Tyskland og arbejder i Danmark før d. 1. januar 2021, bliver sygemeldt d. 1. juni 2023 og er berettiget til sygedagpenge fra Danmark. Vedkommende kan fortsætte med at opholde sig i Tyskland med ret til sygedagpenge fra Danmark.

Hvis vedkommende i eksemplet bliver opsagt under sygdom d. 1. februar 2024, vil vedkommende kunne bevare sin arbejdstagerstatus i Danmark ved at tilmelde sig jobcenteret som ledig og fx d. 1. juni 2024 kunne få job i Danmark hos en arbejdsgiver – og dermed være socialt sikret i Danmark på trods af den fortsatte bopæl i Tyskland, herunder evt. med ret til arbejdsløshedsdagpenge i tilfælde af en ledighedsperiode.

Eksempel 11:

En britisk statsborger med ophold i Danmark og arbejde i Flensburg forud for d. 1. januar 2021 bliver ledig i løbet af 2023. Vedkommende kan bevare sin arbejdstagerstatus i Tyskland, hvis ledigheden ikke er selvforskyldt, og hvis vedkommende tilmelder sig arbejdsformidlingen. Vedkommende skal som fuldt ledig have arbejdsløshedsdagpenge i Danmark og dermed leve op til danske rådighedsregler, men forordning 883/04 giver mulighed for, at ledige grænsearbejdere som et supplerende skridt kan tilmelde sig arbejdsformidlingen i det seneste arbejdsland.

Med hensyn til koordination af social sikring kan grænsearbejderes situation være forskellig, dvs. de kan være socialt sikret i enten Danmark eller Storbritannien eller et andet EU-land, fx afhængigt af, om de også har arbejde i hjemlandet/det andet land, og omfanget heraf, eller hvor ofte de rejser hjem til deres bopæl. De forskellige situationer er nævnt i udtrædelsesaftalens artikel 30. Artiklen omfatter også andre grænseoverskridende situationer, der bestod ved overgangsperiodens udløb, fx udsendte diplomater med familie i hjemlandet. Det er væsentligt at være opmærksom på, at de forskellige situationer behandles, som om Storbritannien fortsat var medlem af EU, jf. artikel 31. Se yderligere eksempler i kapitel 6.

Kapitel 4. Udtrædelsesaftalens regler om tidligere optjente perioder som socialsikret og sammenhængen med handelsaftalen

4.1. Generelt

Artikel 32, stk. 1, litra a), i udtrædelsesaftalen beskytter eksisterende og fremtidige rettigheder baseret på tidligere forsikrings- eller beskæftigelsesperioder, perioder med selvstændig virksomhed og bopælsperioder. Denne bestemmelse sikrer, at unionsborgere med tidligere perioder tilbagelagt i Storbritannien og vice versa vil kunne gøre krav på ydelser og om nødvendigt påberåbe sig sammenlægning af perioder,

selvom de ikke (længere) er omfattet af den fulde koordinering efter udtrædelsesaftalen, fordi de ikke (længere) har opholdsret eller status som grænsearbejder. Bestemmelsen vedrører enhver form for social sikringsydelse baseret på forsikrings- eller beskæftigelsesperioder, perioder med selvstændig virksomhed eller bopælsperioder såsom ydelser ved alderdom, ydelser ved invaliditet, ydelser i anledning af arbejdsulykker, ydelser ved sygdom eller arbejdsløshedsydelse.

Det betyder fx, at danske borgere, der tidligere har været i Storbritannien, men som ikke længere har opholdsret dér, i fremtiden vil kunne få alderspension og førtidspension fra Storbritannien efter forordning 883/04's principper, jf. artikel 32 stk. 1 litra a), ligesom perioder derfra om fornødent kan bruges til at optjene ret til danske ydelser, fx til at opfylde kravet til bopælsperioder i lov om børne- og ungeydelse, hvor der kræves 6 års bopæl inden for de seneste 10 år for ret til fuld ydelse. Det gælder også perioder tilbagelagt efter overgangsperiodens udløb, hvis det sker i en periode, hvor borgeren har ret til ophold i Storbritannien i henhold til udtrædelsesaftalen.

Det bemærkes, at en britisk statsborger i Danmark alene kan påberåbe sig artikel 32, stk. 1, litra a) i relation til perioder tilbagelagt tidligere i Danmark og ikke i andre EU-lande. Perioder tilbagelagt i andre EU-lande før d. 1. januar 2021 skal dog medregnes direkte på baggrund af EU-retten, jf. herved princippet i EU-Domstolens sag C-10/78 (*Belbouab*). Forskellen på anvendelsen af udtrædelsesaftalen i forholdet mellem Danmark og Storbritannien og i forholdet mellem Danmark og et andet EU-land er, at efter udtrædelsesaftalen kan perioder efter overgangsperiodens udløb også regnes med.

Nedenfor oplistes forskellige scenarier for samme person, der illustrerer artikel 30 (fuld koordinering) og 32 (begrænset koordinering) samt forholdet Danmark/Storbritannien hhv. Danmark/et EU-land:

Eksempel 12

Basisscenariet er en britisk statsborger, der har været i Danmark siden 1. juni 2014 og arbejdet her indtil 1. juni 2021 og taget til Storbritannien. Vedkommende har været mere end 5 år i Danmark og har dermed tidsubegrænset opholdsret. Vedkommende kan derfor være væk i op til 5 år uden at miste opholdsret efter udtrædelsesaftalen. I de tilfælde, hvor personen ikke længere er omfattet af fuld koordinering, fordi vedkommende har mistet opholdsretten, finder handelsaftalen anvendelse.

Eksempel 12.1

Vedkommende kommer tilbage 1. juni 2024: Alle perioder kan regnes med under udtrædelsesaftalen, også de fra Storbritannien. Det er ikke en artikel 32-situation, da vedkommende fortsat er omfattet af artikel 30, jf. stk. 3 (pga. opholdsretten efter artikel 10), og dermed omfattet af den fulde koordinering efter udtrædelsesaftalen. Handelsaftalen skal således ikke anvendes.

Eksempel 12.2

Vedkommende kommer tilbage til Danmark d. 1. juni 2027. Det vil være krav om arbejdstilladelse for at arbejde, da retten til ophold efter artikel 10 er ophørt. Artikel 32 finder anvendelse (begrænset koordinering), og perioden frem til 1. juni 2021 kan regnes med i henhold til udtrædelsesaftalen, da perioder efter overgangsperiodens udløb i Danmark regnes med. Perioder i Storbritannien kan regnes med, men kun i relation til de rettigheder, der er omfattet af handelsaftalen. Dvs., at det kun er den tidligere periode i Danmark, der kan regnes med ved vurdering af størrelsen af børne- og ungeydelsen, der for ret til fuld ydelse kræver ophold i 6 år inden for de seneste 10 år (her: 4 år fra perioden 1. juni 2017 til 1. juni 2021).

Eksempel 12.3

Hvis vedkommende tidligere havde været i Tyskland, i stedet for Danmark, før hjemvenden til Storbritannien d. 1. juni 2021 og derefter kommer til Danmark: Artikel 32 finder ikke anvendelse, men perioder indtil 31. december 2020 kan tælles med direkte på grundlag af EU-retten. Ud over relevans for børne- og ungedydelse, der ikke er omfattet af handelsaftalen, kan det fx være relevant for at opnå ret til tidlig pension, der kræver 42 til 44 år på arbejdsmarkedet.

Eksempel 12.4

Hvis vedkommende ikke var vendt hjem til Storbritannien fra Tyskland, men kommer til Danmark direkte fra Tyskland 1. juni 2027: Vedkommende er omfattet af udtrædelsesaftalens regler om fuld koordination af social sikring og kan medregne perioder fra Tyskland, jf. artikel 30, stk. 2, da vedkommende uden afbrydelse har befundet sig i en situation med tilknytning til Storbritannien og en medlemsstat. Om begrebet "uden afbrydelse", der undtagelsesvis kan omfatte kortere afbrydelser, se kapitel 6.

Yderligere eksempler:

Eksempel 13:

En britisk statsborger, der er grænsearbejder, har arbejdet i Danmark siden 1. januar 2018 og holdt op med arbejde i Danmark 31. december 2022. Vedkommende melder sig ikke ledig i Danmark, og mister derfor beskyttelsen som grænsearbejder efter udtrædelsesaftalen. I 2025 får vedkommende arbejdstilladelse i Danmark. Det nye arbejde er ikke beskyttet af udtrædelsesaftalen, og vedkommende er ikke stillet som EU-borger med hensyn til princippet om ligebehandling. Men vedkommende er omfattet af handelsaftalen. Det betyder bl.a., at borgeren skal opfylde kravet om 1 eller 3 års bopæl for at åbne ret til børnetilskud, der ikke er omfattet af handelsaftalen, men ikke kravet om 10 års bopæl for at åbne ret til pensionsoptjening, da dette er omfattet af handelsaftalen. De 5 år (i perioden 2018-2022) er imidlertid omfattet af udtrædelsesaftalen og kan derfor medregnes til optjeningskrav for familieydelse, selv om de er undtaget fra handelsaftalen, dvs. kravet om 1 eller 3 års bopæl i Danmark for at åbne ret til børnetilskud, samt kravet om bopæl i Danmark i 6 år inden for de seneste 10 år for ret til fulde familieydelse. Hvis vedkommende går på førtidspension, vil de 5 års optjente pension efter udtrædelsesaftalen kunne eksporteres efter EU-reglerne/udtrædelsesaftalen, mens den førtidspension, der optjenes herudover, er undtaget fra eksport ifølge handelsaftalen.

Eksempel 14:

En britisk statsborger havde ved overgangsperiodens udløb arbejdet 8 år i Spanien, og fortsætter 5 år hermed, mens vedkommende er beskyttet af udtrædelsesaftalen. Vedkommende tager til Storbritannien i 3 år og får herefter arbejdstilladelse i Danmark. Situationen er ikke omfattet af udtrædelsesaftalen, men de 8 år optjent i Spanien indtil 31. december 2021 er beskyttet af EU-retten og skal derfor medregnes til optjeningen af ret til børnepenge og ved evt. senere ret til tidlig pension. Allerede som følge af perioden i Storbritannien på 3 år vil vedkommende ifølge handelsaftalen kunne åbne ret til pensionsoptjening, men vil dog skulle arbejde 12 måneder for at få ret til mindsteudbetalingen, jf. artikel SSC. 52 samt § 7a i lov om social pension.

Eksempel 15:

En britisk statsborger arbejder i Tyskland i perioden 2012-2014 og i Danmark i perioden 2015-2018 (6 hele år). Vedkommende bor og arbejder herefter i Storbritannien i perioden 2019-2021. I 2022 flytter vedkommende til Danmark med sin ægtefælle og børn. Perioderne i Tyskland og Danmark kan regnes med til optjeningen af fx ret til børne- og ungedydelse, dvs. at vedkommende nøjagtigt opfylder kravet om 6

års bopæl ud af 10 for ret til fuld ydelse. Derimod kan perioderne fra Storbritannien ikke regnes med, da familieydelser er undtaget fra handelsaftalen.

4.2. Situationer vedr. eksport af familieydelser samt afledt ret til familiemedlemmer i andre lande

Artikel 32, stk. 1, litra d) regulerer særlige situationer for ret til familieydelser i situationer, der bestod ved overgangsperiodens udløb, men ikke er omfattet af artikel 30¹⁰. Bestemmelsen er relevant, når en dansk statsborger har arbejde og bopæl i Danmark og familie i Storbritannien og vice versa i tilfælde af, at den anden forælder ikke er erhvervsaktivt. Her finder reglerne om koordination af familieydelser i forordning 883/04 anvendelse, men kun for børn, der var født ved overgangsperiodens udløb. Der kan ske skift af primært og sekundært kompetent land i løbet af perioden.

Eksempel 16:

En statsborger i Storbritannien, der arbejder og har sin sædvanlige bopæl i Storbritannien ved overgangsperiodens udløb, samtidig med at dennes ægtefælle, som ikke er erhvervsaktiv, har sædvanlig bopæl i Danmark sammen med parrets børn.

a) Denne statsborger har ret til familieydelser for børn, der har sædvanlig bopæl i udlandet, så længe betingelserne i forordningen og Storbritanniens lovgivning med hensyn til retten til ydelser er opfyldt.

b) Storbritannien vil fortsætte med at eksportere familieydelserne, som om børnene havde sædvanlig bopæl på dets område, så længe betingelserne i forordningen og dets nationale lovgivning med hensyn til retten til ydelser er opfyldt.

c) Det er ikke nødvendigt, at der rent faktisk blev udbetalt familieydelser inden overgangsperiodens udløb, så længe retten til de nævnte ydelser bestod inden denne dato.

Hvis parret får sit første barn eller endnu et barn i 2025, vil Storbritannien i henhold til udtrædelsesaftalen ikke have pligt til at eksportere familieydelser for det pågældende barn. Også børn, der først bliver familiemedlemmer efter denne dato (fordi den person, der åbner for ret til ydelser, gifter sig igen efter den dato, med en partner med børn, der "tilføjes" til den omfattede persons familie) vil ikke i medfør af udtrædelsesaftalen være omfattet af bestemmelserne i forordning 883/04.

Eksempel 17:

En statsborger i Storbritannien, der arbejder og har sin sædvanlige bopæl i Storbritannien ved overgangsperiodens udløb, samtidig med at dennes danske ægtefælle, som ikke er erhvervsaktiv, har sædvanlig bopæl i Danmark sammen med parrets børn (da denne situation ikke er omfattet af aftalens artikel 30, stk. 1, finder aftalens artikel 32, stk. 1, litra d), anvendelse):

a) På grundlag af artikel 68, stk. 1, litra a), i forordning 883/04 har Storbritannien den primære kompetence og vil fortsætte med at betale ydelser til børnene, som har sædvanlig bopæl i udlandet, så længe betingelserne i forordningen og i Storbritanniens lovgivning er opfyldt.

b) Hvis den danske ægtefælle i 2024 begynder at arbejde i Danmark, vil Danmark på grundlag af artikel 68, stk. 1, litra b), i forordning 883/2004, da børnene har sædvanlig bopæl i Danmark, blive den primært kompetente stat, mens Storbritannien bliver den sekundært kompetente og alene forpligtet til at betale et forskelsbetinget supplement.

c) Hvis ægtefællen ophører med at være erhvervsaktiv, vil kompetencen mellem Danmark og Storbritannien blive ændret i overensstemmelse hermed.

d) Hvis ægtefællen og børnene slutter sig til statsborgeren i Storbritannien på grundlag af de bestemmelser, der er i kraft på det tidspunkt, falder de uden for anvendelsesområdet for aftalens artikel 32, stk. 1, litra d). Enhver fremtidig ændring (fx hvis familien eller kun ægtefællen og børnene vender tilbage til Danmark) vil blive anset som en fremtidig flytning, og de vil på grundlag af udtrædelsesaftalen ikke opretholde nogen rettigheder.

Eksempel 18:

En dansk statsborger, der arbejder i Storbritannien ved overgangsperiodens udløb, og hvis børn har sædvanlig bopæl i Danmark, er berettiget til familieydelser fra Storbritannien i fuldt omfang, da reglerne om koordinering af de sociale sikringsordninger finder fuld anvendelse på grundlag af aftalens artikel 30, stk. 1, litra a. Det betyder, at hvis det første barn eller endnu et barn bliver født i 2025, vil den pågældende have ret til familieydelser efter reglerne om koordinering af de sociale sikringsordninger, herunder eksport af familieydelser til disse fremtidige børn.

Eksempel 19:

En statsborger i Storbritannien, der arbejder og har sin sædvanlige bopæl i Storbritannien ved overgangsperiodens udløb, samtidig med at dennes danske ægtefælle arbejder i Danmark og har sædvanlig bopæl her sammen med parrets børn:

a) På grundlag af artikel 68, stk. 1, litra b), i forordning 883/04 har Danmark den primære kompetence og vil fortsætte med at betale ydelser til børnene, som har sædvanlig bopæl her, så længe betingelserne i forordningen og i dansk lovgivning er opfyldt.

b) I 2024 ophører den danske ægtefælle med at være erhvervsaktiv i Danmark. På grundlag af artikel 68, stk. 1, litra a), i forordning 883/04 bliver Storbritannien primært kompetent og vil begynde at betale hele ydelsen.

Kapitel 5. Udstationering og andre situationer vedr. arbejde i flere lande

Udtrædelsesaftalen omfatter ikke ret til fortsat at levere tjenesteydelser mellem Storbritannien og EU. Man kan således ikke i Danmark have opholdsgrundlag som udstationeret i henhold til udtrædelsesaftalen. Imidlertid kunne den udstationerede godt have et andet opholdsgrundlag inden overgangsperiodens udløb. Fx kunne en borger udstationeret fra et britisk moderselskab til et dansk datterselskab, som havde taget bopæl i Danmark under udstationeringen, opfylde opholdsdirektivets krav om at være selvforsørgende. Denne situation er omfattet af ordlyden af udtrædelsesaftalens artikel 30, og dermed opretholdes attester A1 udstedt før overgangsperiodens udløb.

Det bemærkes, at ovenstående ikke følger direkte af aftalevejledningen. Storbritannien og medlemslandene er dog enige om den nævnte tolkning, der følger af ordlyden af artikel 30. Problemstillingen kan anses for mindre relevant, eftersom handelsaftalen giver mulighed for at forblive omfattet af social sikring i Storbritannien hhv. Danmark ved udstationeringer. Udstationeringer omfattet af udtrædelsesaftalen kan dog fx forlænges efter reglerne i forordning 883/04, mens udstationeringer efter handelsaftalen ikke kan forlænges ud over 2 år.

Efter handelsaftalens artikel SSC. 11 er det op til medlemslandenes beslutning, om de ønsker at benytte sig af muligheden for, at udsendte kan forblive omfattet af lovgivningen i den sædvanlige beskæftigelsesstat. Danmark, og alle andre medlemsstater, har valgt af udnytte den mulighed, jf. bilag SSC-8. Det bemærkes, at der ikke efter handelsaftalen er fri adgang til at levere tjenesteydelser mellem EU-landene og Storbritannien på samme måde som mellem EU-landene. Muligheden for at udstationere efter handelsaftalen fremgår af artiklerne 140 – 145 i afsnittet ”Fysiske personers indrejse og midlertidige ophold i

forretningsøjemed”. Artiklerne 140 – 145 er ikke til hinder for, at der nationalt kan være lempeligere adgang til at levere tjenesteydelser med udstationeret personale. Handelsaftalens regler om koordination af social sikring finder anvendelse, selv om adgangen til at levere en tjenesteydelse med en udstationeret person alene beror på national ret.

En britisk borger, der har ophold/arbejde i et EU-land i henhold til udtrædelsesaftalen kan udstationeres mellem EU-landene efter reglerne i udtrædelsesaftalen/forordning 883/04. En udstationering til/fra Storbritannien sker derimod efter handelsaftalens regler.

Kapitel 6: Nærmere om lovvalg vedr. social sikring efter udtrædelsesaftalen

6.1. Lovvalg efter artikel 30

Her gengives i tilpasset form eksempler fra Kommissionens vejledning til udtrædelsesaftalen vedr. lovvalg vedr. social sikring, jf. artikel 30:

Stk. 1, litra a) – Danske statsborgere/unionsborgere, der er undergivet lovgivningen i Storbritannien ved overgangsperiodens udløb, samt deres familiemedlemmer og efterladte:

Eksempel 20:

En dansk statsborger, der ikke er erhvervsaktiv, har sædvanlig bopæl i Storbritannien og søger job dér (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra e), i forordning 883/04).

Eksempel 21:

En dansk statsborger, der har sædvanlig bopæl og arbejder i Storbritannien (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04), sammen med familiemedlemmer, der bor i Danmark.

Eksempel 22:

En dansk statsborger, der aldrig har arbejdet i Storbritannien og modtager pension udelukkende fra Danmark og har sædvanlig bopæl i Storbritannien (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra e), i forordning 883/04).

Eksempel 23:

En dansk statsborger og studerende, der har sædvanlig bopæl i Storbritannien og modtager et stipendium fra Storbritannien, der dækker alle udgifter, lejer en lejlighed dér og opholder sig alle ugens dage inklusive weekenderne dér (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra e), i forordning 883/04).

Eksempel 24:

En dansk statsborger, der arbejder i Storbritannien og begynder at modtage ydelser ved moderskab fra Storbritannien, da hun midlertidigt vender tilbage til Danmark for at føde inden overgangsperiodens udløb (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 2 og 3, i forordning 883/04); hun kan genoptage arbejdet i Storbritannien efter barselsorloven og fortsat være omfattet af udtrædelsesaftalens artikel 30, stk. 1.

Eksempel 25:

En dansk statsborger, der har sædvanlig bopæl i Danmark og arbejder i Storbritannien og vender hjem to gange om måneden (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04).

Stk. 1, litra b) – britiske borgere, der er undergivet lovgivningen i Danmark ved overgangsperiodens udløb, samt deres familiemedlemmer og efterladte:

Eksempel 26:

En britisk statsborger, der er flyttet til Danmark og har sædvanlig bopæl og arbejder her ved overgangsperiodens udløb sammen med familiemedlemmer (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04).

Eksempel 27:

En britisk statsborger, der er født i Danmark i 1990 og har sædvanlig bopæl og arbejder der ved overgangsperiodens udløb, sammen med familiemedlemmer (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04).

Eksempel 28:

Er britisk statsborger, der modtager pension fra Storbritannien og Danmark og har sædvanlig bopæl i Danmark (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra e), i forordning 883/04.

Eksempel 29:

En britisk statsborger, der arbejder som pilot med hjemsted i Danmark og flyver over hele Den Europæiske Union (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 5, i forordning 883/04); hjemmebasen fastsættes på grundlag af forordning 3922/91.

Eksempel 30:

En britisk statsborger, der har sædvanlig bopæl i Storbritannien og arbejder i Danmark og rejser hjem mindst én gang om ugen (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04).

Stk. 1, litra c) - Danske statsborgere/unionsborgere, der bor i Storbritannien og er undergivet lovgivningen i Danmark ved overgangsperiodens udløb, samt deres familiemedlemmer og efterladte.

Eksempel 31:

En dansk statsborger, der har sædvanlig bopæl i Storbritannien og arbejder i Danmark og rejser hjem mindst én gang om ugen (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04).

Eksempel 32:

En dansk statsborger, der har sædvanlig bopæl i Storbritannien, udfører sæsonarbejde i Danmark i en periode, som går længere end til overgangsperiodens udløb (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04).

Eksempel 33:

En dansk statsborger og diplomat, som arbejder på Danmarks ambassade i Storbritannien og har sædvanlig bopæl dér— den pågældende har udlejet sit hus i Danmark og er sammen med sin familie flyttet

til Storbritannien (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra b), i forordning 883/04).

Stk. 1, litra d) – britiske borgere, der bor i Danmark og er undergivet lovgivningen i Storbritannien ved overgangsperiodens udløb, samt deres familiemedlemmer og efterladte.

Eksempel 34:

En britisk statsborger, der har sædvanlig bopæl i Danmark sammen med hele sin familie, arbejder i Storbritannien og rejser tilbage til Danmark to gange om måneden (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04).

Stk. 1, litra e), i) - Personer, som ikke er omfattet af litra a)-d), men som er danske statsborgere, der har lønnet beskæftigelse eller udøver selvstændig virksomhed i Storbritannien ved overgangsperiodens udløb, og som i medfør af afsnit II i forordning 883/04 er undergivet lovgivningen i Danmark, samt deres familiemedlemmer og efterladte.

Eksempel 35:

En dansk statsborger og diplomat, der arbejder på Danmarks ambassade i Storbritannien; den pågældendes familie bor i Danmark, hvor diplomaten tilbringer alle sine ferier (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra b), i forordning 883/04).

Eksempel 36:

En dansk statsborger, der er udsendt til Storbritannien efter forordningens artikel 12, med henblik på seks måneders uddannelse, der afsluttes efter overgangsperiodens udløb (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 12 i forordning 883/04).

Eksempel 37:

En dansk statsborger, der arbejder om bord på et skib, som fører Storbritanniens flag (denne situation skal med de fornødne ændringer sidestilles med udøvelse af lønnet beskæftigelse på Storbritanniens område), har sædvanlig bopæl i Danmark og aflønnes for nævnte aktivitet af en virksomhed med hjemsted eller forretningssted i Danmark (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 4, i forordning 883/04).

Eksempel 38:

En dansk statsborger, der har sædvanlig bopæl i Danmark og udøver normalt lønnet beskæftigelse og/eller arbejder som selvstændig i både Danmark og Storbritannien (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 13 i forordning 883/04).

Eksempel 39:

En dansk statsborger, der har sædvanlig bopæl i Danmark og arbejder både i Danmark (ikke en væsentlig del af den pågældendes virksomhed) og i Storbritannien (undergivet dansk lovgivning i henhold til en aftale om dispensation på grundlag af en artikel 16 i forordning 883/04); den pågældende vil fortsat være omfattet i mindst lige så lang tid som anført i udtrædelsesaftalens artikel 16.

Stk. 1, litra e), ii) - Statsborgere i Storbritannien, der har lønnet beskæftigelse eller udøver selvstændig virksomhed i Danmark eller flere medlemsstater ved overgangsperiodens udløb, og som i medfør af afsnit II i forordning 883/04 er undergivet lovgivningen i Storbritannien, samt deres familiemedlemmer og efterladte.

Eksempler som oven for pkt. i) den modsatte vej.

6.2. Afbrydelser/skift af situation

Udtrædelsesaftalen sikrer anvendelsen af forordning 883/04 og forordning 987/09, så længe den pågældende situation forbliver uændret, eller så længe den pågældende person fortsat befinder sig i en situation, der involverer både Storbritannien og en EU-medlemsstat samtidigt uden afbrydelse. Ikke alle ændringer i den berørte persons situation skal behandles ens. Ved skift mellem de forskellige kategorier, der er nævnt i aftalens artikel 30, stk. 1, bevarer en person, som er omfattet af aftalens artikel 30, stk. 1, og for hvem forordning 883/04 og forordning 987/09 finder anvendelse, sin status som beskyttet af udtrædelsesaftalen.

Eksempel 40:

En britisk borger har boet i Danmark siden 2019 og arbejder frem til den 30. september 2023 i Storbritannien for en britisk arbejdsgiver, hvor vedkommende har været omfattet af britisk lovvalg. Den britiske borger får en ny ansættelse ved en dansk arbejdsgiver fra den 1. oktober 2023, hvor vedkommende skal arbejde i Danmark, Tyskland, Frankrig og Belgien. Vedkommende befandt sig før overgangsperiodens udløb i en situation omfattet af artikel 30, stk. 1 og skifter til en anden situation omfattet af artikel 30, stk. 1.

I grænseoverskridende situationer skal "uden afbrydelse" forstås på en så fleksibel måde, at også korte afbræk mellem to situationer, såsom en kort periode på fx en måned inden påbegyndelsen af en ny kontrakt ikke bevirker en afbrydelse i sammenhængen eller er til hinder for at anvende forordningen (analog anvendelse af sag C-482/93, Klaus). Det er mellem medlemslande og Storbritannien drøftet, at en vejledende grænse kan være 1 måned. Det skal dog bemærkes, at for personer, der har ret til ophold eller arbejde i Storbritannien hhv. Danmark i henhold til udtrædelsesaftalen, vil de ved genoptagelse af situationen igen være omfattet af fuld koordinering efter artikel 30, stk. 3. Den praktiske relevans af "uden afbrydelse" er således umiddelbart begrænset, men der kan fx være behov for at vurdere situationer, hvor en grænsearbejder stopper arbejdet uden at tilmelde sig arbejdsformidlingen, eller hvor personer omfattet af aftalen får arbejde i et andet land med en vis afbrydelse imellem. Det centrale for vurderingen bør være årsagen til den korte afbrydelse. Sagen C-482/93 vedrørte en afbrydelse på få dage i forbindelse med flytning til et andet land. EU-Domstolen lagde vægt på, at "den omstændighed, at en vandrende arbejdstager ikke arbejder i en kort periode, i hvilken han er optaget af sin faktiske flytning fra en medlemsstat til en anden, hører til den normale udøvelse af retten til fri bevægelighed". Princippet om at tillade en hul i dækningen i forbindelse med flytning er indarbejdet i reglerne om arbejdsløshedsforsikring, hvor en person kan medregne perioder i andre lande efter flytning til Danmark, selv om der går op til 8 uger, inden vedkommende begynder at arbejde og søger optagelse i en dansk A-kasse.

Eksempel 41:

En britisk pilot bosiddende i Storbritannien har arbejdet som pilot med hjemmebase i Danmark i perioden fra 1. januar 2019 til 30. oktober 2023. Den 1. februar 2024 får han en ny kontrakt med hjemmebase i Danmark. Umiddelbart har vedkommende haft for lang en afbrydelse til fortsat at være omfattet af udtrædelsesaftalen. I det konkrete eksempel bør SIRI anmodes om en udtalelse, om vedkommende har bevaret status som grænsearbejder efter udtrædelsesaftalen. I givet fald vil vedkommende igen være omfattet af socialsikringsreglerne i udtrædelsesaftalen. Der er dog tale om en afbrydelse i den forstand, at vedkommende i perioden har været omfattet af britisk lovvalg, og derfor kan der fx ikke beregnes pension på grundlag af perioden.

En dansk statsborger med bopæl i Storbritannien, som arbejder dér for en britisk arbejdsgiver ved overgangsperiodens udløb, vil fortsat være omfattet af artikel 30, stk. 1, så længe situationen forbliver uændret.

Vedkommende vil også være omfattet, hvis situationen ændrer sig, forudsat at den pågældende fortsat befinder sig i en af de situationer, der er omfattet af denne aftales artikel 30, stk. 1.

Eksempel 42:

Den pågældende person vil således være omfattet, hvis fx vedkommende:

- a. fortsætter med at arbejde for en britisk arbejdsgiver, men påtager sig et supplerende job i Frankrig (undergivet lovgivningen i Storbritannien eller fransk lovgivning på grundlag af artikel 13 i forordning 883/04, afhængigt af om der udføres væsentlige aktiviteter i Storbritannien.)*
- b. fortsætter med at arbejde for en britisk arbejdsgiver, men flytter sin sædvanlige bopæl til Frankrig (undergivet britisk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04)*
- c. fortsætter med at arbejde for en britisk arbejdsgiver og rejser på ferie i Portugal (undergivet lovgivningen i Storbritannien?)*
- d. ophører med at arbejde for den britiske arbejdsgiver og begynder at arbejde i Frankrig og har fortsat sin sædvanlige bopæl i Storbritannien (undergivet fransk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04)*
- e. afslutter ansættelseskontrakten og indgår en anden med en irsk arbejdsgiver, men arbejdet udføres fortsat i Storbritannien (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04)*
- f. bliver arbejdsløs uden at modtage arbejdsløshedsydelse og fortsætter med at have sædvanlig bopæl i Storbritannien (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra e), i forordning 883/04)*
- g. bliver arbejdsløs, modtager arbejdsløshedsydelse fra Storbritannien og udnytter muligheden for at tage denne ydelse med til Danmark for at søge arbejde her på grundlag af artikel 64 i forordning 883/04; efter uden held at have fundet arbejde i Danmark vender den pågældende tilbage til Storbritannien og fortsætter med at modtage arbejdsløshedsydelse og søge arbejde dér (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), og artikel 11, stk. 2, i forordning 883/04)*
- h. afslutter en ansættelseskontrakt og har sædvanlig bopæl i Storbritannien, mens den pågældende venter på at nå pensionsalderen (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra e), i forordning 883/04).*

Personer i sådanne situationer vil imidlertid ikke længere være omfattet af udtrædelsesaftalens artikel 30, stk. 1, hvis de ikke længere arbejder i Storbritannien og ændrer deres sædvanlige bopæl til Danmark (eller en anden EU-medlemsstat). Eksempelvis en dansk statsborger, der tager fra Storbritannien med arbejdsløshedsydelse derfra for at søge job i Danmark, finder et job her og flytter sin sædvanlige bopæl til Danmark. I dette tilfælde vil den pågældende ikke længere befinde sig i en situation, der involverer Storbritannien. Dog kan vedkommende flytte tilbage til Storbritannien for at udnytte sin fortsatte opholdsret dér, og vedkommende vil i den situation være omfattet af fuld koordination, jf. udtrædelsesaftalens artikel 30, stk. 3.

En person kan bevæge sig mellem de forskellige situationer, der er nævnt i artikel 30, stk. 1, litra a) -e), uden at falde uden for anvendelsesområdet i medfør af artikel 30, stk. 2.

Eksempel 43:

En dansk statsborger, der er tjenestemand, har sædvanlig bopæl i Danmark og arbejder i Storbritannien for den danske stat ved overgangsperiodens udløb, er omfattet af artikel 30, stk. 1, litra e) (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra b), i forordning 883/04, hvis:

a. den pågældende efter afslutningen af udstationeringen i 2023 holder op med at arbejde for den danske stat og arbejder som handelsrådgiver i Storbritannien, hvortil den pågældende flytter sin sædvanlige bopæl. Vedkommende er fortsat omfattet af udtrædelsesaftalen på grundlag af aftalens artikel 30, stk. 1, litra a) (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra a), i forordning 883/04)

b. den pågældende ikke er tilfreds med sit nye job, opsiger det igen og tager arbejde i et konsulentfirma i Tyskland, samtidig med at vedkommende fortsat har fast bopæl i Storbritannien. I så tilfælde fortsætter den pågældende med at være i en situation, der involverer både Storbritannien og en EU-medlemsstat samtidigt, jf. aftalens artikel 30, stk. 1, litra c) (undergivet tysk lovgivning på grundlag af artikel 11, stk. 3, litra b), i forordning 883/04).

Eksempel 44:

En britisk statsborger, der har sædvanlig bopæl i Storbritannien, arbejder samtidigt i Storbritannien og Danmark for en arbejdsgiver, der er etableret i Danmark ved overgangsperiodens udløb:

a. I begyndelsen udøver den pågældende ikke en væsentlig del af sin virksomhed i Storbritannien, men størstedelen af sin virksomhed i Danmark og er omfattet af aftalens artikel 30, stk. 1, litra b) (undergivet dansk lovgivning på grundlag af artikel 13, stk. 1, litra b), i forordning 883/04).

b. I løbet af nogle år begynder den pågældende at udøve en væsentlig del af sin virksomhed i Storbritannien, samtidig med at vedkommende fortsat arbejder i Danmark og er omfattet af aftalens artikel 30, stk. 1, litra e) (undergivet lovgivningen i Storbritannien på grundlag af artikel 13, stk. 1, litra a), i forordning 883/04).

Et skift af den anvendelige lovgivning baseret på lovvalgsreglerne i afsnit II i forordning 883/04 medfører derfor ikke i sig selv en udelukkelse fra anvendelsesområdet for udtrædelsesaftalens artikel 30, stk. 1, så længe den pågældende person fortsat befinder i en af de situationer, der er omfattet heraf.

Som tidligere nævnt kan personer med tidsubegrænset opholdsret efter udtrædelsesaftalen være væk fra Danmark i op til 5 år uden at miste denne ret. Selv om personen ved at flytte væk fra Danmark afbryder sin forsikringsdækning efter udtrædelsesaftalen, kan den genoplives. Det gælder også, hvis vedkommende indtræder i en anden situation omfattet af udtrædelsesaftalen:

Eksempel 45:

En britisk statsborger har fra 1. juni 2014 til 31. maj 2021 boet i Danmark og arbejdet for et dansk universitet. Vedkommende rejste hjem til Storbritannien den 1. juni 2021, hvor vedkommende fik arbejde ved et britisk universitet. Den 1. juni 2025 får han atter en ansættelse ved et dansk universitet, men arbejder denne gang fra sin bopæl i Storbritannien. Da han ville have haft ret til at tage ophold i Danmark må han som det mindre i det mere også have ret til tage arbejde som grænsearbejder efter udtrædelsesaftalen. Dermed er hans arbejde som grænsegænger omfattet af udtrædelsesaftalen.

Vejledning nr. 10020 af 18. december 2020 ophæves.

Beskæftigelsesministeriet, den 19. juni 2023

CARSTEN SANDER

/ Stig Hansen Nørgaard

- ¹ Den Europæiske Unions Tidende, 31.1.2020, L 29, side 1 (Rådets afgørelse (EU) 2020/135 om at indgå udtrædelsesaftalen) og side 7 (udtrædelsesaftalen - Aftale om Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands udtræden af Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab).
- ² Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 883/2004 af 29. april 2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger.
- ³ Den Europæiske Unions Tidende af 30. april 2021, L 149/10. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:2021A0430\(01\)&from](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:2021A0430(01)&from). Bilagene til Protokollen om social sikring er ændret ved "Afgørelse Nr. 1/2021 vedtaget af specialudvalget, som er nedsat ved artikel 8, stk. 1, litra p), i handels- og samarbejdsaftalen mellem Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab på den ene side og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland på den anden side, den 29. oktober 2021 om ændring af bilagene til protokollen om koordinering af sociale sikringsordninger", Den Europæiske Unions Tidende af 1. december 2021, L429/155. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/HTML/?uri=CELEX:22021D2114>.
- ⁴ Bilagene er som nævnt i fodnote 3 blevet revideret.
- ⁵ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 987/2009 af 16. september 2009 om de nærmere regler til gennemførelse af forordning (EF) nr. 883/2004 om koordinering af de sociale sikringsordninger.
- ⁶ Vejledning vedrørende aftalen om Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands udtræden af Den Europæiske Union og Det Europæiske Atomenergifællesskab, Anden del – borgerrettigheder, (2020/ C 173/01), Den Europæiske Unions Tidende, 20.5.2020, C 173, side 1.
- ⁷ EUT L 91 af 29.3.2023, s. 89–90.
- ⁸ For Danmarks vedkommende er borgere, der ikke er/har været erhvervsaktive eller studerende, med hensyn til social pension dog ikke omfattet af principperne om sammenlægning og eksport, jf. bilag XI til forordning 883/04/bilag SSC-7 til handelsaftalen, afsnittet "Danmark".
- ⁹ Vejledning om retten til ophold og arbejde for britiske statsborgere og deres familiemedlemmer i henhold til udtrædelsesaftalen mellem Det Forenede Kongerige og EU (retsinformation.dk) <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2021/9207>.
- ¹⁰ I denne vejledning omtales kun familieydelser, da vejledningen ikke omfatter sundhedsområdet.